

Marijan Vidović

Tamara Tvrtković – Marinko Šišak (ur.) *Zbornik o fra Jerolimu Lipovčiću, Radovi znanstvenog skupa "Jerolim Lipovčić i njegovo doba"*, Našice, 5. – 6. svibnja 2016., Zagreb, 2018., 240 str.

Godine 2018. iz tiska je izišao zbornik radova iz niza „Tihi pregaoci“ posvećen fra Jerolimu Lipovčiću, slavonskom franjevcu iz 18. stoljeća. Zbornik je rezultat znanstvenog skupa koji je održan u Našicama 5. i 6. svibnja 2016. godine u čast 300. godišnjice rođenja fra Jerolima Lipovčića, a sadržava dvanaest znanstvenih radova. Skup je održan u okviru kulturne manifestacije Dani franjevačke kulture. Organizirali su ga Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu uz suorganizaciju Zavičajnog muzeja Našice, franjevačkog samostana Našice i ogranka Matice hrvatske u Našicama.

Jerolim Lipovčić (1716. – 1766.) bio je rodom iz Požege, a kao mladić s petnaest godina pristupa franjevačkom redu. Nakon studija filozofije i teologije bio je predavač na visokoj školi u Baji, a zatim na visokoj bogoslovnoj školi Generalnog učilišta u Budimu. Sudjelovao je u upravi Provincije Bosne Srebrene i Provincije sv. Ivana Kapistrana gdje je vršio službu definitora, a kasnije i pro-

vincijalnog vikara. Objavio je tri knjige na hrvatskom jeziku: *Dušu čuvajuće pohođenje*, *Stazica duhovna života vikovičnjega* i *Treći sadh iliti iztomačenje trećega reda*. U zborniku je objavljeno deset znanstvenih priloga koji pobliže ocrtavaju lik i djelo fra Jerolima Lipovčića. Zbornik započinje predgovorom urednika u kojem donosi osnovni prikaz sadržaja samog zbornika.

Prvi znanstveni članak u zborniku autora Franje Emanuela Hoška pod nazivom „Lipovčićev životni put: od nastavnika do voditelja pokrajinske zajednice“ (11–26), donosi prikaz životnog puta fra Jerolima Lipovčića s posebnim naglaskom na njegovo školovanje. Autor se posebno osvrće na njegovo srednjoškolsko i visoko obrazovanje te na osposobljavanje za nastavnika teologije i filozofije. Hoško zatim donosi podatke i analizira njegovo nastavničko djelovanje, a naglašava i njegovu pripadnost budimskom kulturnom krugu te se na kraju članka osvrće i na njegovo

upravničko djelovanje među franjevcima. „Sjećanje na Jerolima Lipovčića i njegove teze“ (27–54) naslov je sljedećeg članka Pavla Knezovića. Autor u prvom djelu rada donosi s kritičkim osvrtom sve poznate činjenice iz života fra Jerolima. U drugom dijelu rada ukratko prikazuje dvije javne rasprave, tj. tezarija koja su objavljena od ukupno njih sedam koliko ih je Lipovčić održao.

Milan Vrbas autor je rada pod naslovom. „Požega tijekom života Jerolima Lipovčića (1716. – 1766).“ Autor u članku donosi uvid u društveni povijesni kontekst toga slavonskoga grada u Lipovčićeva doba (55–78) s naglaskom na demografske, crkvene, obrazovne i kulturne prilike Požege i Slavonije 18. stoljeća. Posebno analizira gospodarsku situaciju u Požegi toga doba kroz desetak tablica i grafikona. Zaključuje da je Požega bila loše razvijena u to vrijeme zbog svoje prometne izoliranosti premda je dobila status slobodnoga kraljevskoga grada.

Slijedi članak „*Trechi sadh* – na svitlost dano posli Lipovčićeva priminutja“ (79–106) autora Zlatka Šundalića u kojem Šundalić na početku iznosi podatke koji se mogu pronaći o Lipovčiću i njegovim djelima u povijesnim pregledima hrvatske književ-

nosti. Nakon toga se u članku posebno obrađuje zanemareno Lipovčićevo djelo *Trechi sadh* koje je tiskano nakon Lipovčićeve smrti. Daniel Patafta u članku „Trečoredski časlov fra Jerolima Lipovčića“ (107–129) također govori o Lipovčićevu djelu *Trechi sadh*, ali iz drukčije perspektive. Autor se usredotočuje na pobožni karakter ovoga djela i objašnjava razloge i okolnosti njegova nastanka. U prvom dijelu članka Patafta donosi kratki prikaz povijesti franjevačkog Trećeg reda s osvrtom na barokno razdoblje, a u drugom dijelu članka autor se usredotočuje na Lipovčićevo djelo. Rad autora Ivana Karličića „Sakramenti kršćanske inicijacije u djelu *Dušu* čuvajuće *pohodjenje* fra Jerolima Lipovčića“ (131–144) najprije donosi prikaz ovog Lipovčićeva djela koje je tiskano u Budimu 1750. godine. Zatim obrađuje Lipovčićevo naučavanje o sakramentima kršćanske inicijacije: krštenju, potvrđi i euharistiji.

Slijedi rad Branke Tafra i Petre Košutar: „Sinonimija iz Slavenskog dijakronijskog kruga“ (145–158) u kojem se autorice bave problematikom naravi sinonimije u hrvatskom jeziku. Autorice u članku propitkuju kriterije za stvaranje sinonima polazeći od dva-

ju glavnih obilježja u povijesnom razvoju hrvatskog jezika purizma i sinonimije. „Jerolim Lipovčić i tradicija franjevačkih pučkih kalendara“ (159–172) sljedeći je članak autora Marinka Šiška u kojem autor iznosi podatak da je Lipovčić izdavao ilirske kalendare od 1745. – 1755. godine. Nadalje autor donosi pregled pučkih kalendara te obrađuje tradiciju njihova izdavanja s naglaskom na područje Slavonije i Podunavlja krajem 18. stoljeća. Sljedeći rad u nizu autorice Silvije Lučevnjak, „Našički franjevci i kulturni krajolik 18. stoljeća“, (172–191) opisuje kulturnu sliku našičkog prostora 18. stoljeća. U tom kontekstu propituje i odnos franjevaca našičkog samostana i njihov utjecaj na prostor našičkoga kraja. Autorica detaljno opisuje povijesne izvore bitne za poznavanje zavičajne povijesti Našica s naglaskom na one iz franjevačkog kruga. Rad je vrijedan doprinos rasvjetljavanju ovog perioda našičke povijesti.

„Prosvjetiteljska uloga našičkih franjevaca i samostanska knjižnica u 18. stoljeću“ naziv je rada autorice Renate Bošnjaković (193–207). Autorica analizira obrazovni rad našičkih franjevaca s naglaskom na 18. stoljeće. Ona detaljnije opisuje djelatnost franjevačkog novicijata i gramatičke škole koja je djelovala u Našicama te se opisuje način nabavke knjiga za samostansku knjižnicu u 18. stoljeću, a ujedno se donosi i popis knjiga inventara franjevačke knjižnice 18. stoljeća.

Rad Zdenka Samaržije „Pastoralna djelatnost Franjevaca na Valpovštini i Donjomiholjačkom kraju“ (207–224) posljednji je rad u zborniku. Samaržija u njemu na temelju izvora donosi kratki prikaz povijesti franjevaca Valpovštine i Donjomiholjačkog kraja.

Na kraju zbornika nalazi se kratka kronika znanstvenog skupa Jerolim Lipovčić i njegovo doba koju su priredili Zdravka Martinčić-Jerić i Tamara Tvrtković.